

Landbouw

en transformaties in de open ruimte

Eva Kerselaers | Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek

Algemene Ledenvergadering Landelijk Vlaanderen | 10 juni 2013

Transformaties open ruimte

**RUIMTELIJKE PLANNING VLAANDEREN
LANDBOUWIMPACTSTUDIE
VERBORGEN VERANDERINGEN**

Jonge Onderzoekers Open Ruimte

Wie is J.ooR?

Transformaties

RUIMTELIJKE PLANNING VLAANDEREN

open ruimte

Eva Kerselaers, ILVO

Doel ruimtelijke planning Vlaanderen

- + 38 000 ha natuur
- + 10 000 ha bos
- + 7000 ha industrieterrein
- + 1000 ha recreatiegebied
- Ten koste van landbouw (- 56 000 ha)

Elf Eeklose boeren verliezen grond aan bedrijventerrein

(Belga 05/09/2012*)

Kempense boeren verzetten zich tegen Sigmaplan

(VILT 06/11/2011*)

Landbouwers willen
ontpoldering 120 ha voor Zwin
juridisch aanvechten

(Het Nieuwsblad 14/08/2009*)

(* Bron krantenkoppen: VILT, Vlaams infocentrum land- en tuinbouw)

Gronden in agrarisch gebied: enkel voor landbouwgebruik?

Zal de regelgeving tussenkomen?

> Auteurs: Philippe Casier en Marieke Smets

“ Het vrijwaren van de open ruimte en het beschermen van de ruimtelijke kwaliteit is een belangrijke en urgente uitdaging in Vlaanderen. ”

(* Bron: De Landeigenaar in Vlaanderen NR. 58)

Nood aan ondersteuning voor ruimtelijke beslissingen inzake landbouw

→ Beleidsdomein Landbouw & Visserij maakt instrument: Landbouwwimpactstudie (LIS)

- Verder bouwend op bestaand instrument bij VLM: Landbouwgevoeligheidsanalyse
- Wetenschappelijke ondersteuning door ILVO

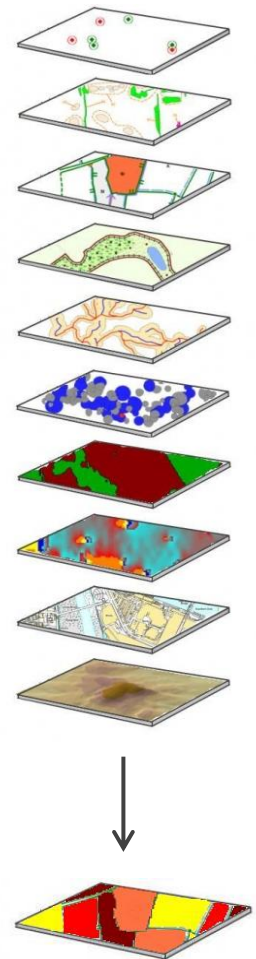
Transformaties

DE LANDBOUWIMPACTSTUDIE

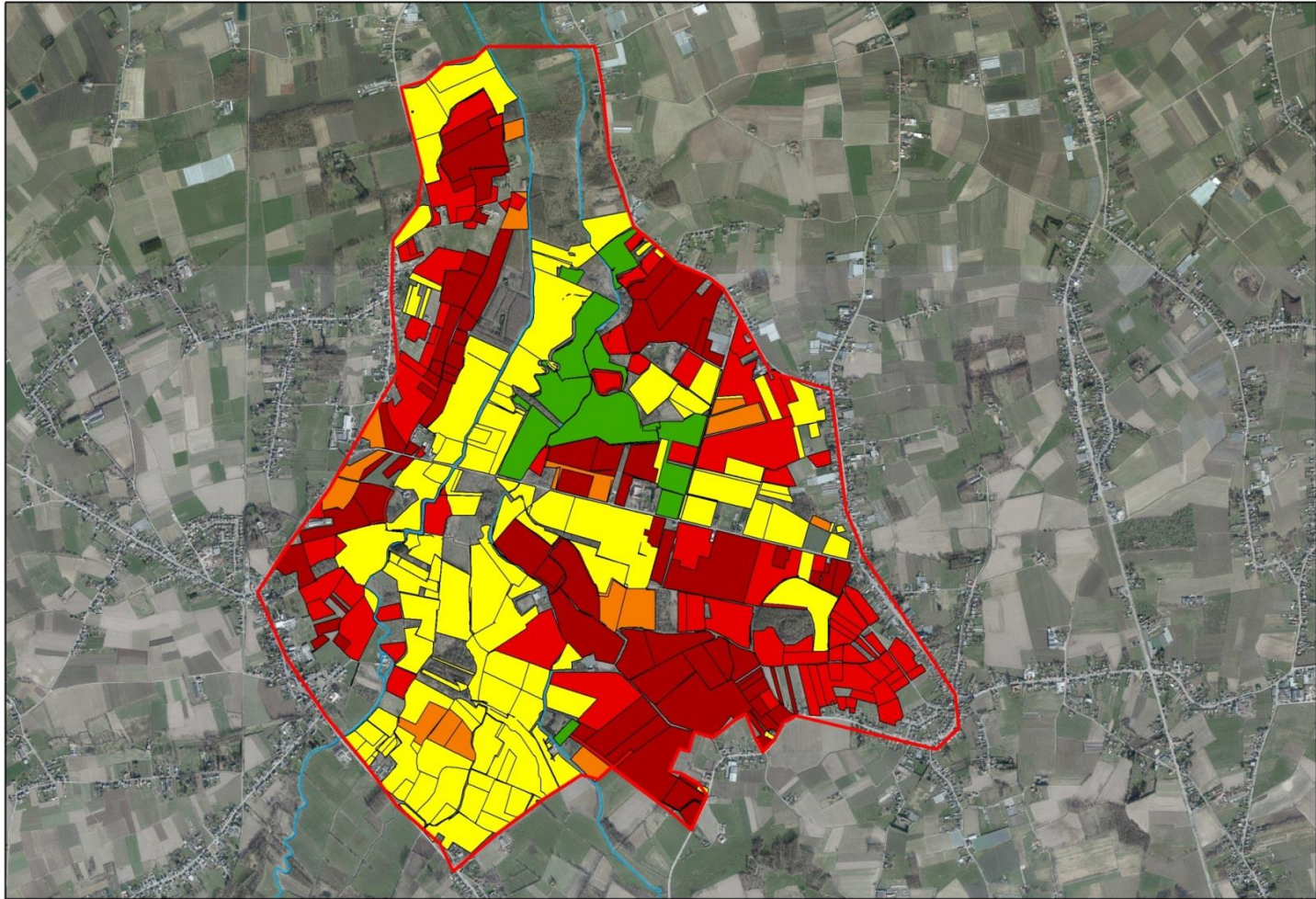
open ruimte

Eva Kerselaers, ILVO

Beschrijving LIS

Beschrijving LIS

Resultaten onderzoek over LIS

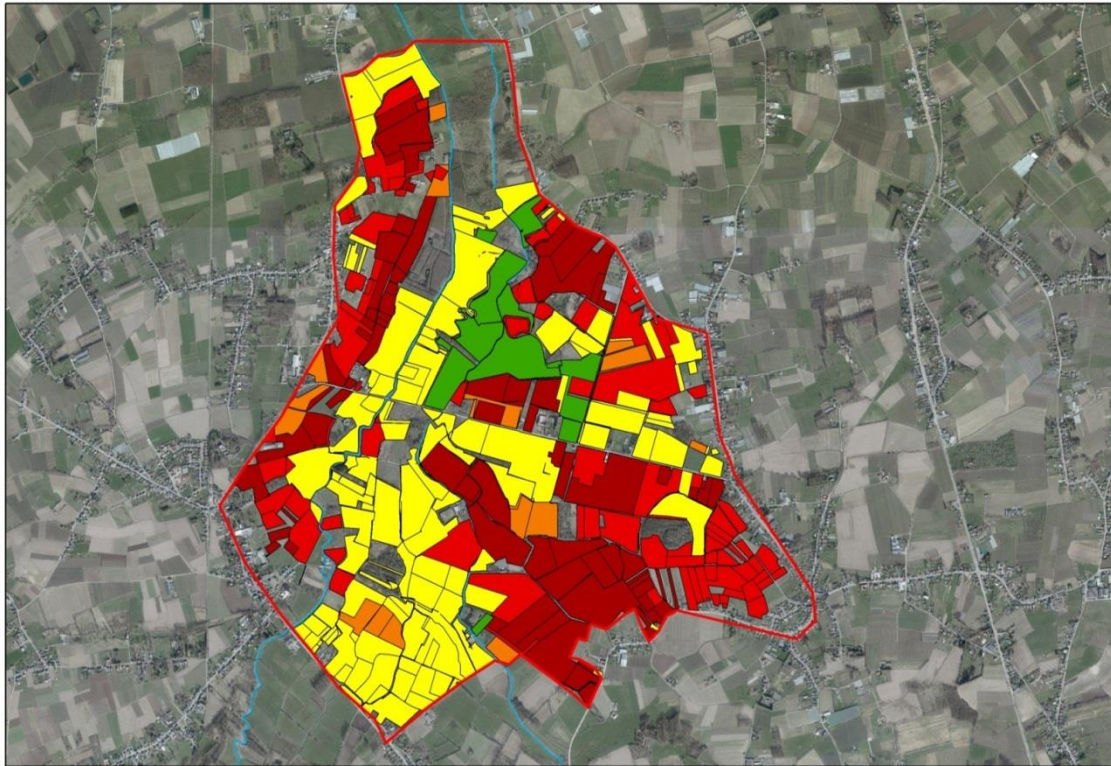
- Een kader om consistente toepassing van het instrument te verzekeren
- Minder focus op rangschikken percelen, meer focus op begrijpen landbouwwaarde
- Inzicht in gebruiksmogelijkheden

Context planning Hoge gronddruk
Positie van landbouw Machtsverhoudingen
Waarden Invloed van individu's Voorgeschiedenis
Gebrek aan **participatie** Onechte participatie
Onduidelijkheid over **compensatiemechanismen**
Aanslepende **onzekerheid** tijdens planningsproces
Gebrek aan ondersteuning
Gebrek aan langetermijnvisie op ontwikkeling landbouw
Visie – plan – implementatie Politieke keuzes
Individuele belangen Creëren draagvlak
Voorkomen van persoonlijke tragedies

Kerselaers et al., 2013. Changing land use in the countryside. Stakeholders' perception of the ongoing rural planning processes in Flanders. Land use policy 32, 197-206.

Hoe helpt LIS in planningsprocessen?

- Snel & gestructureerd overzicht aanwezige landbouw

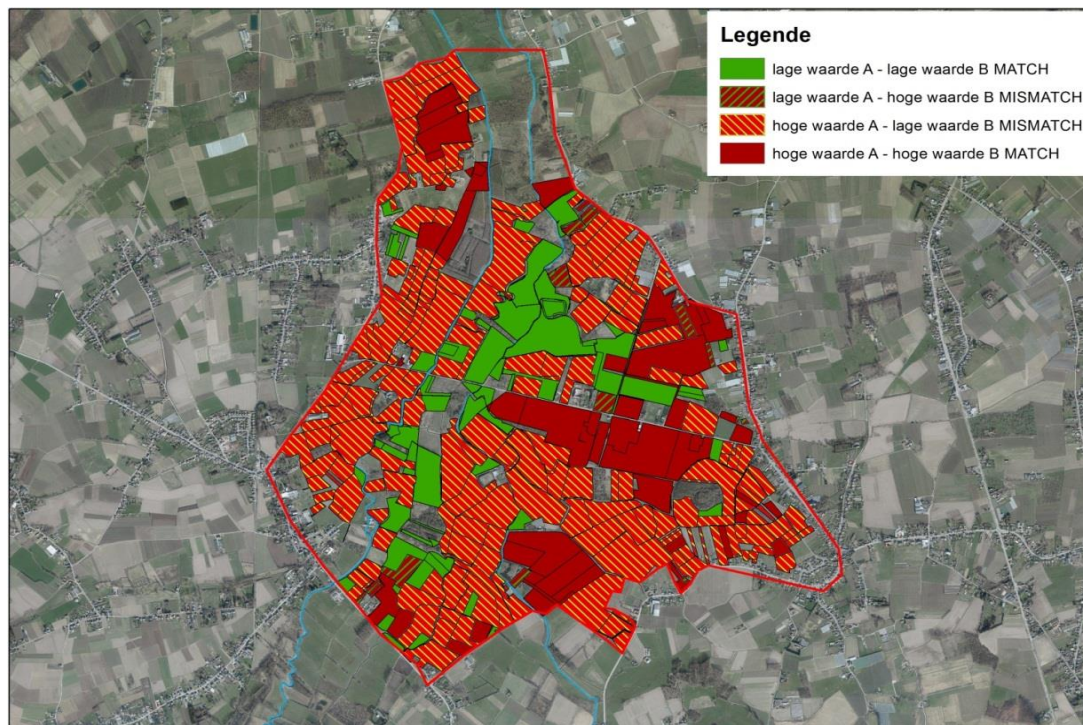

Hoe helpt LIS in planningsprocessen?

- Snel & gestructureerd overzicht aanwezige landbouw
- Bepalen welke gronden zeer belangrijk zijn voor landbouw
- Indicatie impact op landbouwbedrijven
 - beter rekening houden met landbouw
 - verbeteren communicatie (binnen landbouw, met andere actoren)

Bijkomende gebruiksmogelijkheden

- Vaststellen waar doelstellingen niet (gelijktijdig) behaald worden

A. Gronden met hoogste potentieel voor landbouw behouden

B. Zo veel mogelijk duurzame bedrijven behouden

Bijkomende gebruiksmogelijkheden

- Vaststellen waar doelstellingen niet (gelijktijdig) behaald worden
 - gepaste maatregelen beleid
- Visievorming op ontwikkeling landbouw

Transformaties

VERBORGEN VERANDERINGEN

open ruimte

Barbara Tempels – Valerie Dewaelheyns - Anna Verhoeve – Kirsten Bomans & Elke Vanempten

Functionele transformaties platteland

- Residentialisering
- Niet-agrarische economische activiteiten
- Tuinen (“vertuining”) ➡ “privatisering”
- Hobbyweiden (“verpaarding”)
- Recreatief (mede)gebruik

“de 4 transformaties”

“de 5 transformaties”

“de 6 transformaties”

Tuinen

Valerie Dewaelheyns, ILVO en KULeuven

Tuinen

Ruimtelijk belang van tuinen

8,2 %

12,9 %

10 %

2,5 %

tuin

versteend

bos

natuur- &
bosreservaat

(Dewaelheyne et al., 2008)

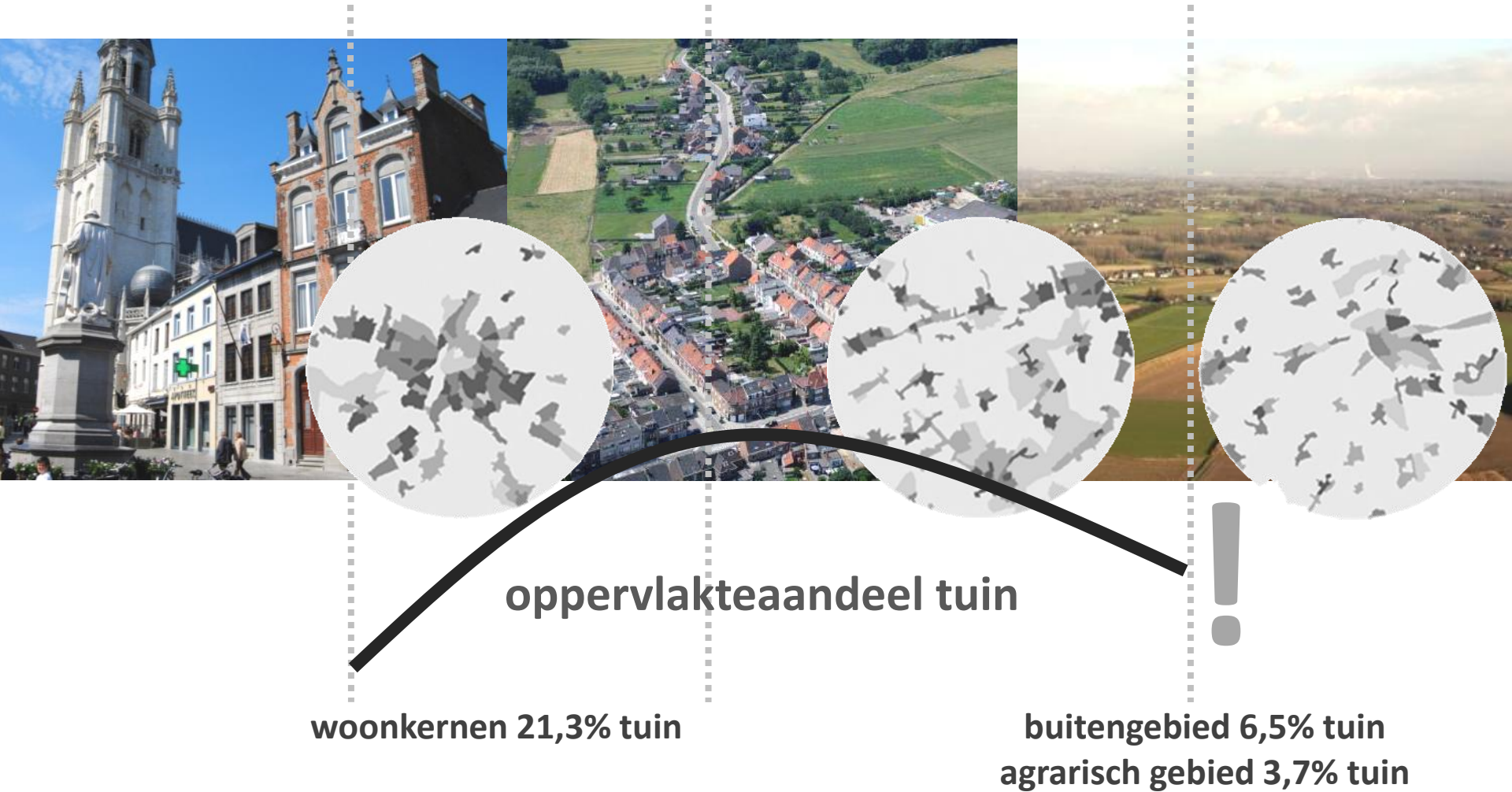
MIRA-T 2008
Indicatorrapport (2009)

Bosindex
(VBV, online)

(Inbo, online)

Dewaelheyne, V., Bomans, K., Gulinck, H., 2011. *The Powerful Garden – Emerging Views on the Garden Complex*. Antwerpen: Garant.

Verspreiding tuinen

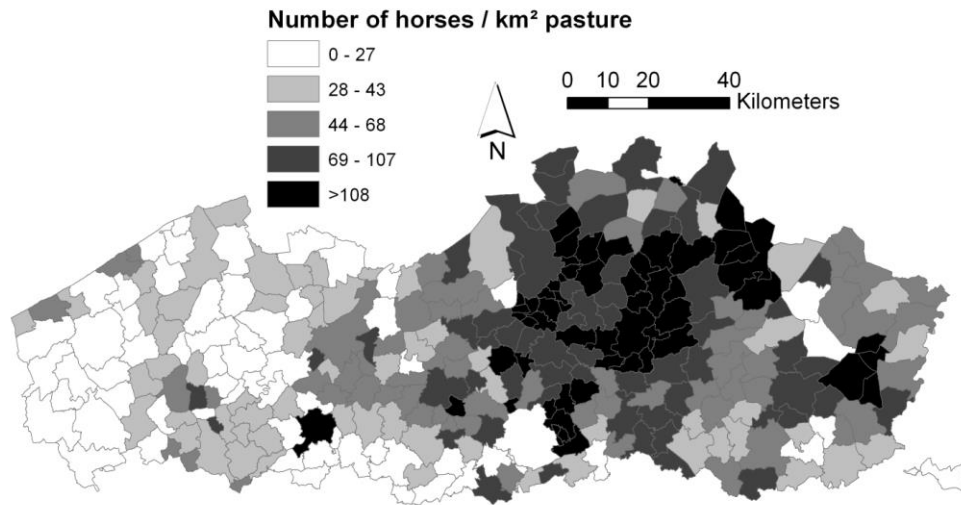

Verpaarding

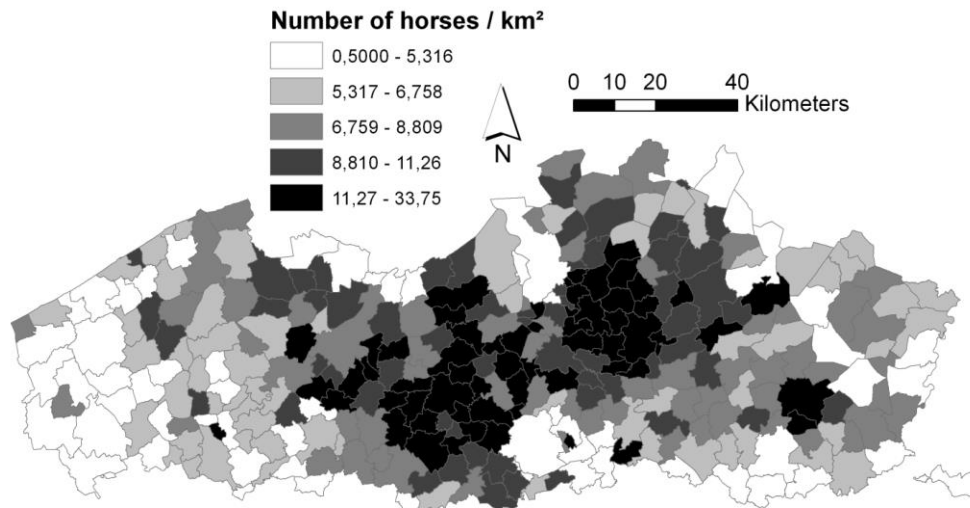

Kirsten Bomans, KULeuven (nu: ANTEA Group)

Ruimtelijk belang van verpaarding

70.000 ha
min. 140.000 paarden
1/3^e van het Vlaamse weiland

beschikbare gegevens wijzen
op een toename

Bomans, K., Dewaelheyns, V., Gulinck, H., 2011. Pasture for horses: an underestimated land use class in an urbanized and multifunctional area. International Journal of Sustainable Development and Planning 6(2), 195-211.

Verspreiding verpaarding

bestemming Gewestplan:

- 84,8% agrarische gebieden
(waarvan 1/4de landschappelijk waardevol)
- 9,9% woongebied
(waarvan 1/3de landelijk karakter, 1/5de uitbreidingsgebied, 1/7de reservegebied)
- 1,3% bosgebied

Niet-agrarisch gebruik

Anna Verhoeve, ILVO

Niet-agrarisch gebruik

Fase 1: 2007

Zijn er **niet-agrarische ondernemingen in de agrarisch bestemde zones** van de regio Roeselare-Tielt? Zo ja, hoeveel, welke soort, sinds wanneer,...

Niet-agrarisch gebruik

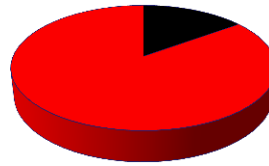
Fase 1: 2007

Zijn er **niet-agrarische ondernemingen** in de **agrarisch bestemde zones** van de regio Roeselare-Tielt? Zo ja, hoeveel, welke soort, sinds wanneer,...

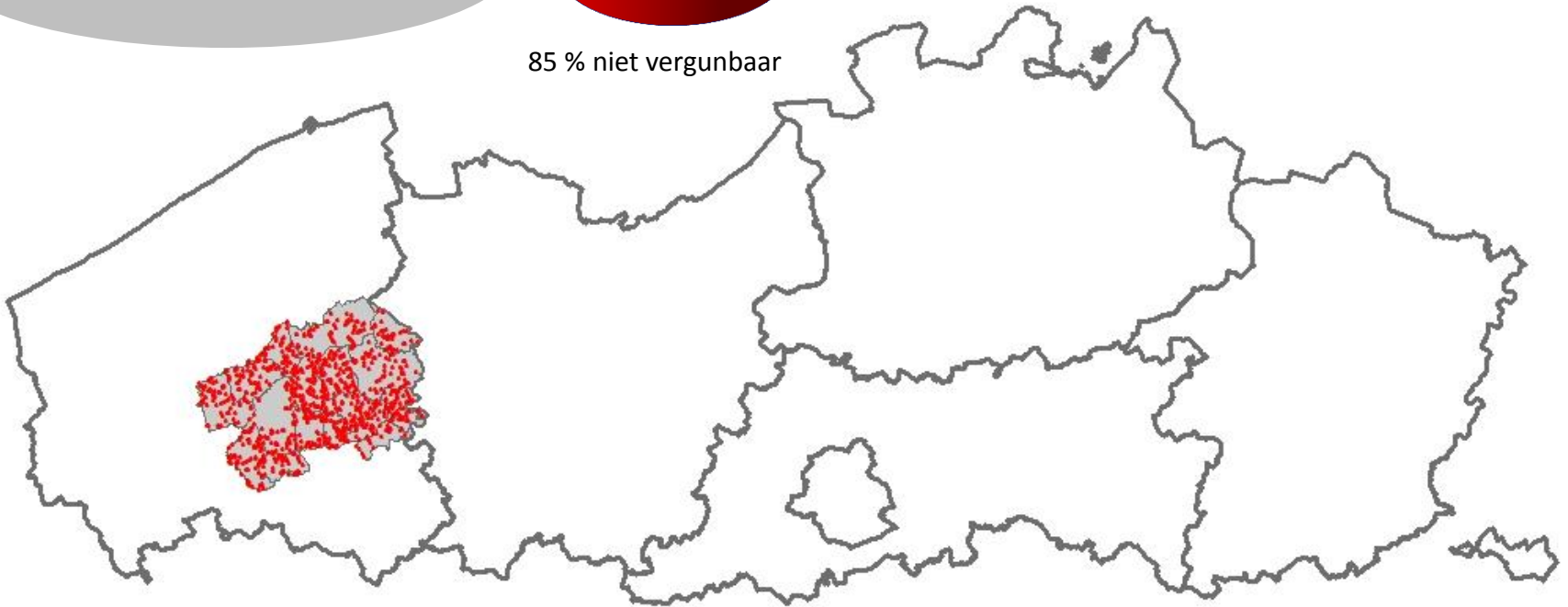
875

niet-agrarische bedrijven

15 % vergunbaar

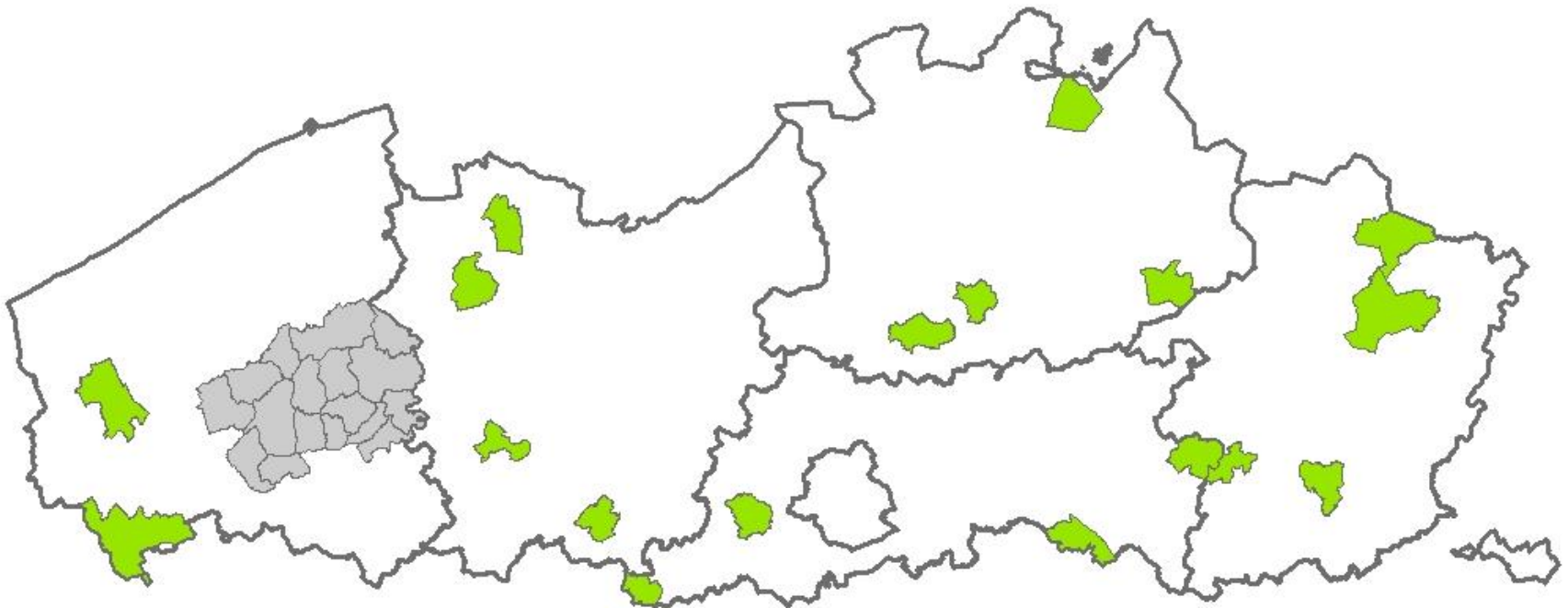

85 % niet vergunbaar

Niet-agrarisch gebruik

- Fase 1: 2007 Zijn er **niet-agrarische ondernemingen in de agrarisch bestemde zones** van de regio Roeselare-Tielt? Zo ja, hoeveel, welke soort, sinds wanneer,...
- Fase 2: 2009 Wordt ook de **rest van het Vlaamse platteland** gelijkaardig gekenmerkt door deze niet-agrarische ondernemingen?

Niet-agrarisch gebruik

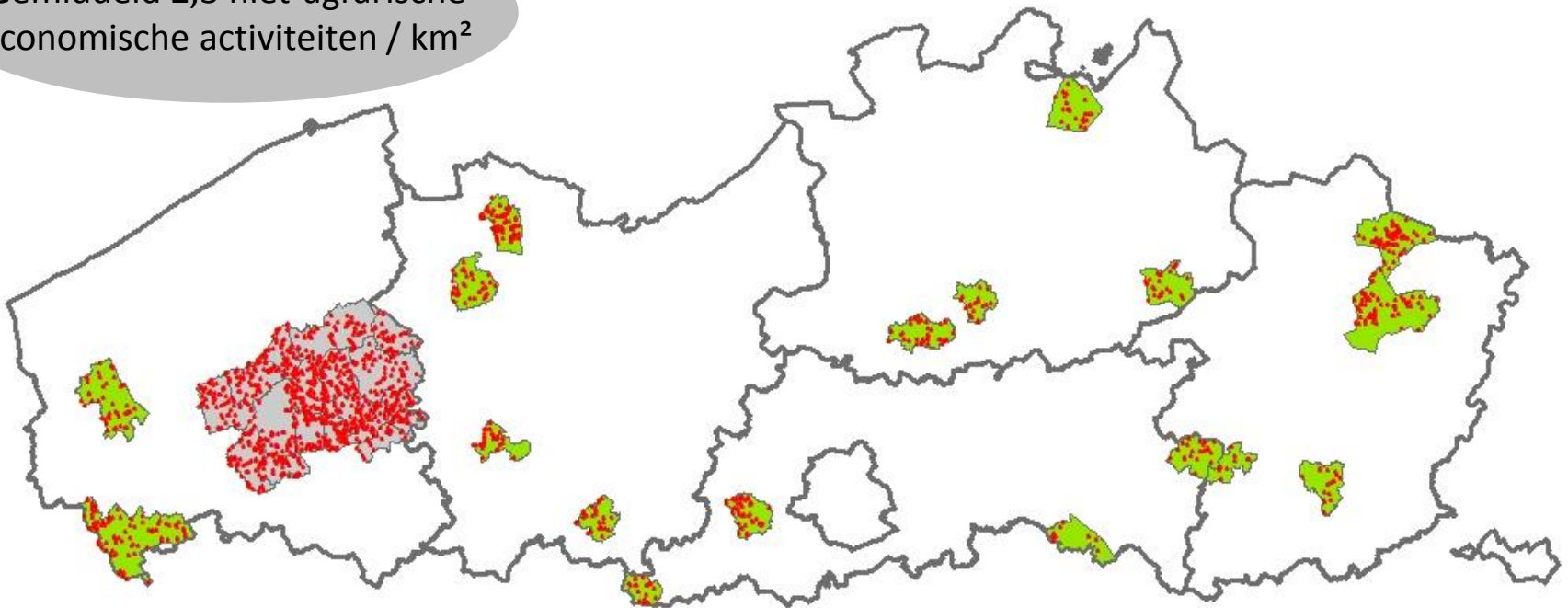
 Fase 1: 2007

Zijn er **niet-agrarische ondernemingen in de agrarisch bestemde zones** van de regio Roeselare-Tielt? Zo ja, hoeveel, welke soort, sinds wanneer,...

 Fase 2: 2009

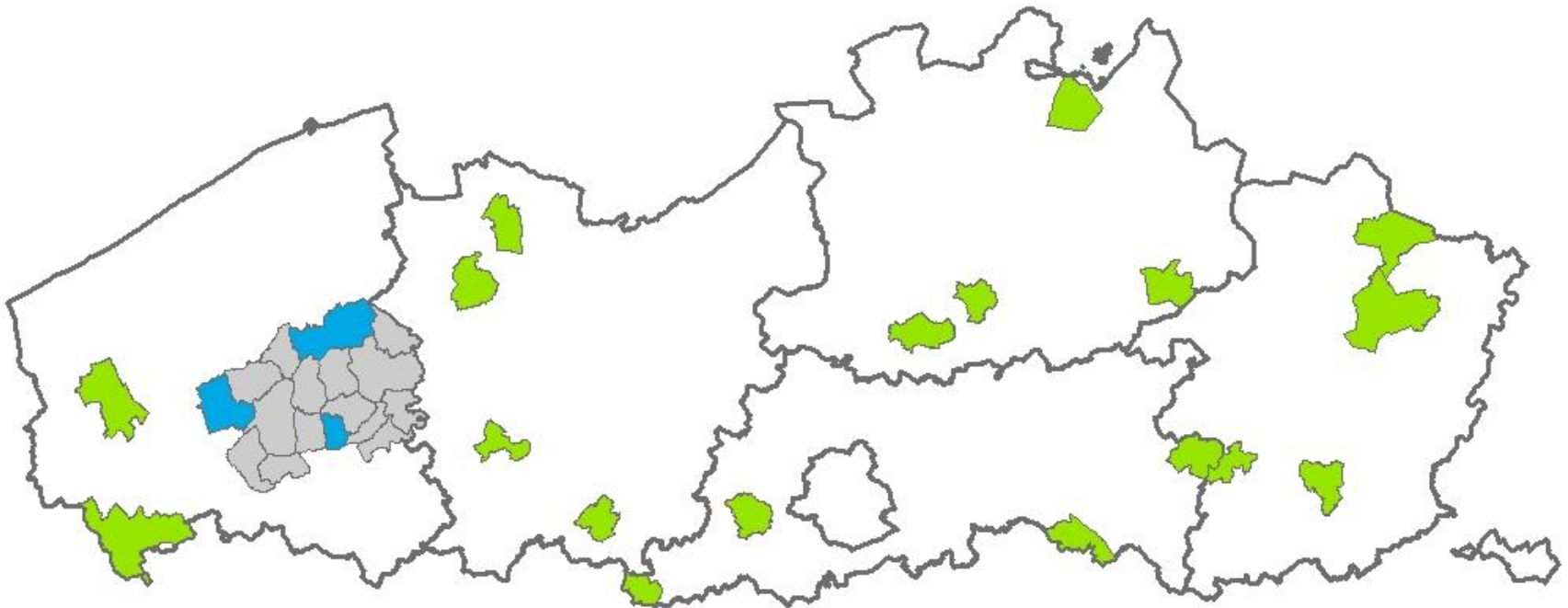
Wordt ook de **rest van het Vlaamse platteland** gelijkaardig gekenmerkt door deze niet-agrarische ondernemingen?

Gemiddeld 2,3 niet-agrarische economische activiteiten / km²

Niet-agrarisch gebruik

- Fase 1: 2007 Zijn er **niet-agrarische ondernemingen in de agrarisch bestemde zones** van de regio Roeselare-Tielt? Zo ja, hoeveel, welke soort, sinds wanneer,...
- Fase 2: 2009 Wordt ook de **rest van het Vlaamse platteland** gelijkaardig gekenmerkt door deze niet-agrarische ondernemingen?
- Fase 3: 2012 Wat is de **evolutie** van deze niet -agrarische economische dynamiek?

Privatisering

types

- > niet-agrarische bebouwing
(bedrijven, woningen, ...)

- > hobbyweiden (paarden, schapen, geiten, ...)

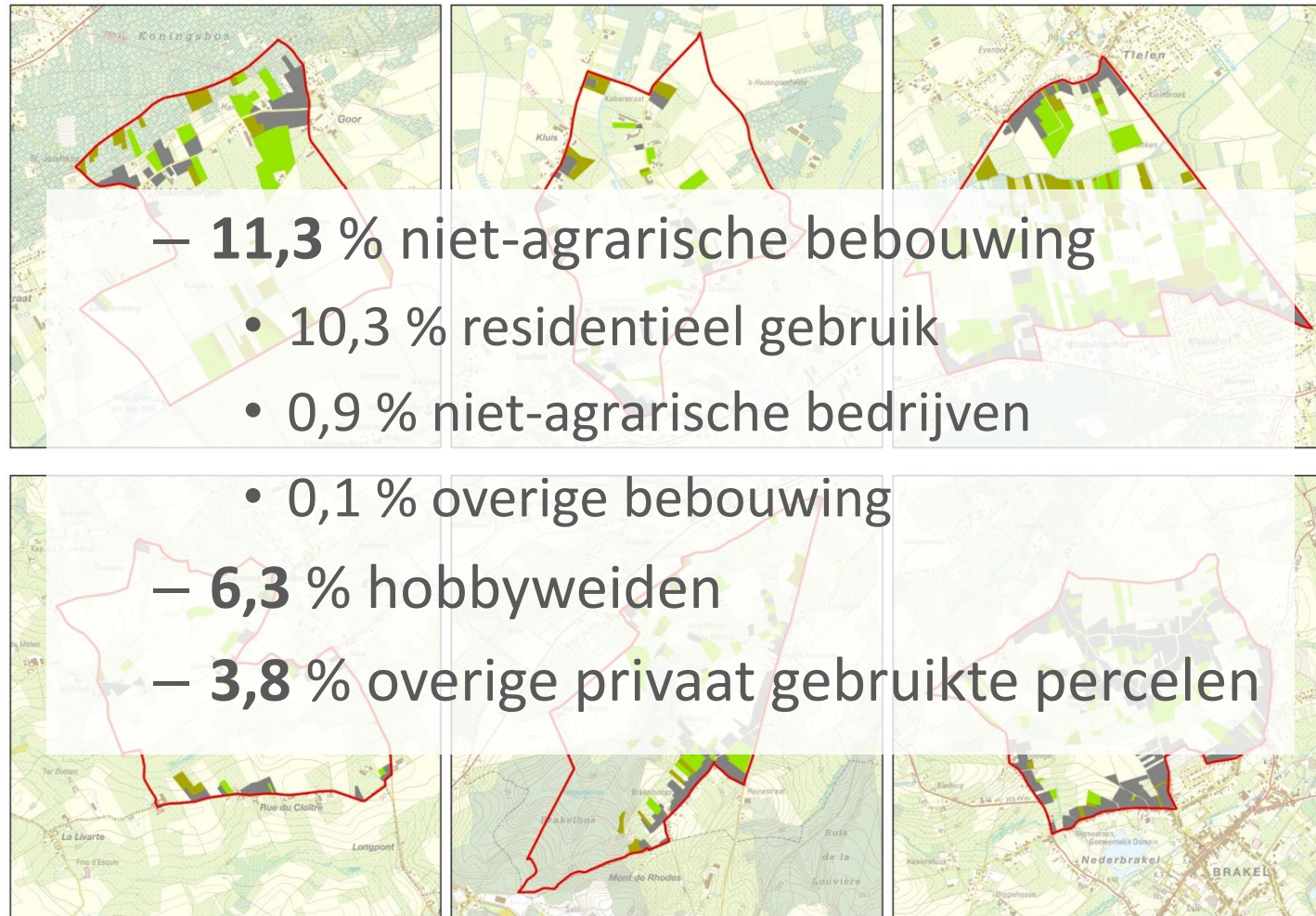

- > overige privaat gebruikte percelen (weekendhuisjes, privé-bossen, moestuinen, tuinuitbreidingen, ...)

Barbara Tempels, Ugent, AMRP

Ruimtelijk belang van privatisering

Conclusie

VERANDEREND PLATTELAND

Ruimtelijke planning en LIS

- Geplande afname landbouwgebied.
- Ruimtelijke planningsprocessen verlopen moeizaam.
- Landbouwwijmpactstudie (LIS) kan ondersteuning bieden.

Geplande vs. autonome ontwikkeling

- GEPLAND: - 56 000 ha landbouwgebied
- AUTONOME ONTWIKKELING IN AGRARISCH GEBIED:
 - 2,3 niet-agrarische economische activiteiten / km²
 - 84,8% van 70 000 ha = 59 360 ha paardenweides
 - 3,7% agrarisch gebied = 29 156 ha tuinen*
 - veel landbouwgrond in gebruik door niet-agrarische activiteiten
- Transformaties binnen, aan de rand en buiten het formele wettelijke kader

* Ten opzichte van 788 000 ha (= oppervlakte agrarisch gebied op 01/01/2012, cfr. Danckaert, 2013)

Gevolgen voor beleid

- Er zijn meer spelers op het platteland dan enkel landbouw, natuur en bos.
- Hoe kan dit in rekening gebracht worden in beleid, bv. in ruimtelijke planning?
- Nood aan meer inzicht in deze andere spelers:
 - Wat zijn hun beweegredenen?
 - Wat is hun impact op landbouw en platteland?

Meer info

LITERATUUR EN CONTACTGEGEVENS IN DE MAP

Dank voor de
aandacht

CONTACT: EVA.KERSELAERS@ILVO.VLAANDEREN.BE